

**HAVALİMANI İŞÇİLERİNİN 14 EYLÜL GÜNÜ İŞ BIRAKMALARININ
ARDINDAN GÖZALTINA ALINMALARI VE DEVAM EDEN
OLAYLARA İLİŞKİN GÖZLEM RAPORU**

17 Eylül 2018 – İstanbul

Basına ve Kamuoyuna

Havalimanı inşaatı işçilerinin 14 Eylül günü iş bırakmalarının ardından 15 Eylül günü yatakhane olarak kullanılan konteynırlar basılarak gözaltına alınmaları ve devam eden olaylara ilişkin derneğimizi temsilen bir heyet olay yerine giderek incelemelerde bulunmuş ve bir rapor hazırlamıştır.

İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi

Olay :

Çalışma koşullarının kötülüğü ve iş cinayetleri ile gündemden düşmeyen 3. Havalimanı inşaatında çalışan işçiler, işçileri taşıyan iki servis otobüsünün çarpışması sırasında 4'ü ağır 18 işçinin yaralanması sonrasında; çalışma koşullarını protesto etmek, düzeltilmesini sağlamak ve işten atılan işçilerin geri alınması için Anayasa ve İLO Sözleşmelerinden doğan haklarını kullanarak 14 Eylül günü iş bırakmıştır. Ardından, firma yetkilileri eşliğindeki güvenlik güçleri işçilerin kaldıkları konteynırlara gece saatlerinde operasyon düzenleyerek yüzlerce işçiyi (sayı tam bilinmemekle birlikte 600 civarı olduğu söylenmektedir) uykusundan uyandırarak gözaltına almıştır. Bu operasyon sırasında bir işçinin kalp krizi geçirerek hayatını kaybettiği de teyit edilememiş olmakla birlikte alınan bilgiler arasındadır.

Üç ayrı karakolda tutulan işçilerle, yakınlarının ve avukatlarının görüşmeleri hukuka aykırı olarak engellenmiştir. Ertesi gün, çoğunluğu Arnavutköy Jandarma Karakolunda tutulan işçilerle görüşmek isteyen avukatlara yine izin verilmemiş, olay yerinde bulunan milletvekilleri ve avukatlar dahi görüşecek bir yetkiliye ulaşamamıştır.

Heyet Oluşumu :

Heyetimiz; derneğimiz yöneticileri ile Çalışma Yaşamı Komisyonu üyelerinden oluşmuştur.

Gözlemlerimiz :

Heyetimiz, 15 Eylül günü saat 15.00. civarı Arnavutköy Jandarma Karakolu'na giderek yetkililerden bilgi almak istemiş, "yetkili yok" denilerek bu talep karşılanmamıştır. Derneğimiz avukatlarının gözaltındaki işçilere hukuki yardım sağlama isteği ise "emir var içeri alamayız " denilerek engellenmiştir.

Bu sırada pek çok işçinin, avukatların ve milletvekillerinin karakol yakınlarında beklediği görülmüştür.

Görüştüğümüz avukatlar ve milletvekilleri işçilerle ve yetkililerle görüştürülmedikleri bilgisini onaylamıştır.

Ziyaretimiz sırasında orada bulunan ve görüşme yaptığımız havalimanı inşaatı işçileri ve aralarında iş güvenliği uzmanı, elektrik teknisyeni de bulunan çalışanlar ise; hedef haline getirilmekten çekindiklerini, bu nedenle adlarının ve gözaltında bulunan yakınlarının adlarının paylaşılmasını istemediklerini söylemiş ve olaya ilişkin özetle aşağıdaki bilgileri vermiştir:

"Havalimanı inşaatında 40 bine yakın işçi çalışıyor. Çalışma koşulları insanlık dışı. Çalışma alanları ve özellikle barınma alanları, işçilerin kullandıkları tuvalet ve banyolar aşırı pis, temizlenmiyor. Yemekler kalitesiz, pis ve yetersiz. Yataklar, çarşafklar pis, yıkanmıyor. Çalışanların iş dışında zaman geçirdiği ve uyuduğu konteynırlarda aşırı miktarda tahtakurusu ve çeşitli haşereler var.

Tahtakurusu ısırıkları (görüşmeler sırasında işçiler vücutlarındaki ısırıkları göstermiştir.) işçilerin her gece uykusuz kalmasına ve bulaşıcı hastalık yayılmasına neden oluyor. Bu nedenle de acil önlem alınması gerekiyor. Ama bu talep görmezden geliniyor.

Ayrıca ; keyfi nedenlerle işten atmalar, maaşların geç ya da eksik ödenmesi, servis araçlarının aşırı pis ve eski olması gibi pek çok sorun var. En önemlisi inşaatta iş güvenliği hep ihmal ediliyor. Çalışanlar sadece kendi bölümünde yaşananları bilebiliyor ama her gün ortalama iki ciddi "kaza" yaşandığını, bu olaylarda çoğunlukla can kaybı gerçekleştiğini duyuyoruz.

Yaşanan iş cinayetleri kamuoyundan gizleniyor. Duyumlara göre 4 bini Nepal'li olmak üzere, Azerbaycan, Türkmenistan gibi pek çok yerden 6- 8 bin civarında yabancı işçi çalışıyor ve onların yaşadıkları sorunlar diğer çalışanlardan saklanıyor ve kamuoyuna yansımaya izin verilmiyor.

İnşaatta yoğun bir işçi ve çalışan sirkülasyonu söz konusu, elektrik işleri gibi eğitim gerektiren alanlarda dahi eğitimsiz kişiler çalıştırılıyor, iş güvenliği önlemleri alınmadığı gibi bu konuda şirket yetkililerine yapılan uyarılar da dikkate alınmıyor. Bu güne kadar 400 işçinin iş cinayetine kurban gittiği konuşuluyor.

Yaşanan sorunların gizli kalmasında bir diğer etken; taşeron şirket sahiplerinin kendi köylülerini, akrabalarını çalıştırmalarından ve yaşananların duyulmasına izin vermemelerinden kaynaklanıyor. İşveren ve taşeron şirket yetkilileri genellikle, iş kazalarının işçinin hatasından kaynaklandığını iddia ediyor ve onları ve dava açarsa şirketin zarar göreceği, diğer akrabaların da işsiz kalacağı baskısı ile susturuyorlar. Örneğin; Perşembe günü, N. Aras 8 metre yüksekten düşerek ağır yaralandı, omurilik zedelenmesi dışında vücudunda kırıklar olduğu söyleniyor ve halen yoğun bakımda tutuluyor."

Ziyaretimiz sırasında da tanık olduğumuz üzere direnişte öne çıkan işçiler ile sendika yöneticilerine yönelik operasyonlar ile işçiler gözaltına alınmaya devam ediliyor.

Nitekim devam eden operasyonlarda gözaltına alınan işçilerden 15 inin, elleri kelepçeli olarak ve iş yeri servis aracı ile Jandarma Karakoluna getirildiği tarafımızdan tespit edilmiştir.

Arnavutköy Karakolunda tutulan ve sayıları 400 civarında olduğu belirtilen işçilerden bir kısmının karakolun pencerelerinden seslenerek aç olduklarını söylemeleri ve kapıda bekleyen yakınlarından bisküvi ve su istemeleri ancak Jandarmanın yiyecekleri içeri almadığı da tarafımızdan gözlenmiştir.

Bu işçilerden 160'ı geç saatlerde serbest bırakılmış, ancak işyeri servis araçlarına bindirilerek şantiye alanına götürülmüşlerdir.

Son olarak, gözaltına alınmamış olmakla birlikte Karakol önünde yakınlarını bekleyen işçilerin tamamının; kötü çalışma koşullarının, pis barınma mekânlarının, yetersiz beslenmenin izlerini taşıdıkları heyetimizin ortak gözlemidir.

Eyleme katılan işçilerin basına da yansıyan talepleri şöyle:

- Eyleme katılan işçiler işten atılmayacak.
- Habersiz şekilde işten atılanlar işe iade edilecek.
- Servis sorunu çözülecek.
- Yatakhane, lavabo, banyo temizlikleri düzenli olarak yapılacak, tahtakurusu sorunu çözülecek.
- Revir personelinin işçilerle ilgilenmesi, gerekli sağlık malzemelerinin temin edilmesi sağlanacak, işçilere dönük aşağılayıcı muamele engellenecek.
- Maaşların tamamı hesaba yatırılacak, elden maaş ödemesi yapılmayacak.
- Geçmişe dönük ödenmeyen ücretler ödenecek.
- İşçi ve formenler aynı yemekhanede yemek yiyecek.
- Sorunlara sebep olan İGA yetkilileri görevden alınsın.
- Talepler basın karşısında okunacak.
- İş cinayetleri çözülecek.
- 6 aydır maaşları yatırılmayan işçilerin ödemelerinin yapılması.
- Bayram ikramiyesi verilmesi.
- Azerbaycanlı işçilerin bulunduğu ekibin başı Selim Öztürk'ün yarattığı mağduriyet dolayısıyla işten atılması.
- İşçi kıyafetlerinin verilmesi.

İncelemelerimiz devam ederken ;

15 Eylül akşamı, İşçilere destek için Kadıköy'de ve sonrasında Ankara'da yapılmak istenen basın açıklamaları da engellenmiş ve açıklamaya katılmak için gelenler hukuka aykırı olarak gözaltına alınmıştır.

Sonuç olarak;

- İşçilerin iş bırakma eylemlerinin 3. Havalimanının açılışına yakın bir tarihte gerçekleşmesinin iktidar karşıtı siyasi bir amaç taşıdığı iddiası, işçilerin daha önce de kerelerce benzer taleplerle benzer eylemlerde buldukları bilindiğinden, heyetimize inandırıcılıktan uzak görünmüştür.
- Havalimanı inşaatı, çalışma koşullarının kötülüğü ve mevzuata aykırılığı yanında iş cinayetleri ile gündemdeki yerini korumakta ancak sorunları gidermeye dönük tedbirler alınması yerine, duruma itiraz eden ve koşulların iyileştirilmesini talep eden işçiler ve işçilere destek olmaya çalışanlar işveren ve devlet işbirliği ile gözaltına alınarak susturulmaya çalışılmaktadır.
- Oysa; Anayasa ve İLO sözleşmelerine açık aykırı koşulların derhal düzeltilmesi, çalışma koşulları ve iş güvenliği konularındaki eksikliklerin derhal giderilmesi gerekmektedir.
- İşçilerin olumsuz çalışma koşullarına karşı iş bırakmaları, anayasa ve İLO sözleşmeleri kapsamında meşru bir haktır ve bu hakkı kullanan işçilerin gözaltına alınmaları ya da işten atılmaları hukuka aykırıdır.
- Gözaltındaki işçilere hukuki yardımın engellenmesi savunma ve adil yargılanma hakkının gaspı yanında avukatların görevlerini yapmalarının keyfi olarak engellenmesidir.
- Gözaltındaki işçilerin tamamının, Kadıköy ve Ankara'da işçilere destek için basın açıklaması yapmak isterken hukuka aykırı olarak gözaltına alınanların derhal serbest bırakılmaları gerekmektedir.
- İşçilerin iddia ve taleplerini değerlendirmek, çalışma koşulları ve iş güvenliği konularında incelemeler yapmak ve gerekli önlemlerin acilen

alınmasını sağlamak üzere Çalışma Bakanlığı derhal harekete geçmelidir.

- Şantiyedeki çalışma ve barınma koşulları ile yaşanan iş kazaları ve iş cinayetleri konusunda işyerinde örgütlü sendikanın ve bu alanda çalışan insan hakları ve hukuk örgütlerinin denetim ve inceleme yapmasına ve rapor hazırlamasına olanak sağlanmalıdır.

İnsan hakları savunucuları olarak; 3. Havalimanı inşaatı işçilerinin haklı mücadelesini destekliyor, Anayasa ve İLO sözleşmelerinden doğan haklarının verilmesini, haklı ve insani taleplerinin karşılanmasını, gözaltındaki işçiler ile destekçilerinin derhal serbest bırakılmasını istiyoruz.

İHD İstanbul Şubesi